

AZ ALKOTMÁNYTERVEZET JELENTŐSÉGE

Irta: Szalai József

A Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság alkotmánytervezete, amely a nemrégiben került a nép széles tömegei elé megvitatás céljából, állami rendünk, gazdasági életünk és fejlődésünk szilárd alapja és legfőbb biztosítója. Az alkotmánytervezet ellentétben a régi alkotmányokkal, nem a társadalmi és politikai csúcscsoportok ajándéka vagy akaratának a kifejezője, őrzője, hanem népi alapokon nyugszik és a nép boldogabb jövőjének a záloga.

Alkotmányunk főjellegzetessége tehát a népurálmom, amely a megbonthatatlan egységbe tömörült néptömegekből nőtt ki. Itt meg kell vizsgálnunk, hogy mi a lényege és mi az a forrás, amelyből a népurálmom, a jugoszláv népi állam és annak minden ereje támadt. Ez a forrás a népfőszabadító harcok vívmánya, amelyben kifejezésre jutott a dolgozó nép évszázados szabadságvágya, legyőzte a szabadságjogok eltiróit, fölemelte, főszabadította a dolgozók millióit és évszázados elnyomatás alól s ezzel a nagy történelmi lépéssel megteremtette az új népi állam alapjait. Népköztársaságunk alkotmánytervezete ennek a műnek a megfogalmazása és kifejezője. Meghatározza az állam formáját, a társadalom rendjét és a népi állam alapvető szerveit. Ezzel az alkotmány nem egy zárt keret, amely nem enged semmiféle változást vagy változtatást érvényesíteni, ellenkezőleg, az alkotmány az állami szervek viszonyának meghatározásával tág teret nyit a fejlődésnek s egyúttal »hatalmas fegyverré válik a nép kezében«.

Az alkotmánytervezet az állami szervek — népbizottságok, néphatóságok, népbíróságok és néphadsereg — viszonyának meghatározásával döntő fontosságú változásokat idézett elő azokban a kérdésekben, amelyek az állam új berendezését érintik. Az alkotmánytervezet kibocsátásakor Kardely Eduárd, a szövetségi kormány alelnöke a következő három pontba foglalta össze ezen változások lényegét:

1. Köztudomású, hogy a háború folyamán Jugoszláviában nemcsak a kormány vagy a parlamenti rendszer, vagy esetleg az általános közigazgatási államberendezés változott, hanem egészen mélyenszántó gyökeres forradalmi változás állott be magukban a hatalmi pozíciókban. Más szóval: megváltozott a hatalom birtokosa az országban. A népellenes reakciós kizsákmányoló osztálycsoportot megfosztották hatalmától és a hatalom a nép kezébe jutott, a szó legvalódiabb értelmében, vagyis az őriási többség kezébe, amelyet a dolgozó városi és falusi nép jelent.

2. Ezzel az országunkban bekövetkezett alapvető változással szoros összefüggésben állanak az új Jugoszlávia társadalmi és gazdasági rendszerében bekövetkezett változások. Nemzetgazdaságunkban három tényezőt különböztetünk meg: állami, szövetkezeti és magánkapitalista gazdaságot. Szemellátható azonban, hogy az állami tulajdon a régi Jugoszláviában nem lehetett általános néptulajdon, amelyet arra használnak fel, hogy a széles néptömegek társadalmi fejlődését és anyagi jólétét elősegítsék. Ellenkezőleg, az állami tulajdon azoknak a reakciósnak és népellenes csoportoknak a kezében volt, akik kezükben tartották az országot is. Végző vonalaiban ez erősítette a régi rendszert. Az is világos, hogy ilyen előfeltételek mellett a szövetkezet is elkerülhetetlenül a pénztöke és a munkástömegek egyéb ellenségeinek zsákmányává vált. A gyakorlat napról-napra csökkentette még egy szövetkezeti állam megteremtésének

lehetőségeit is, vagyis egy olyan rendszerét, amelyben a szövetkezet út és eszköz, hogy a dolgozó tömegeket kegyelk a kizsákmányolók és spekulánsok hatásköréből és valami fajta demokratikus gazdasági rendszert teremtsenek. Voltak az országban olyanok is, akik ilyen káros ábrándképeket hajszoltak.

A hatalomváltozás folytán gyökeres változás állott be minden tekintetben. A valóban népi kormányzatban az államtulajdon általános néptulajdonná vált. Szerepe rendkívül fontos, mert egyrészt a széles néprétegek legfőbb gazdasági menedékhelyét képezi abban a harcban, amely a haladó szociális fejlődésért folyik, másrészt a népállamnak közvetlenül is lehetővé teszi egész gazdaságunk eredményes és reális ellenőrzését és végül lehetőséget nyújt olyan általános állami terv megvalósítására, amely egész gazdaságunk fejlesztésére irányul. Kétségtelen az is, hogy népi szövetkezeti rendszerünk számára lehetővé vált, hogy szilárdan támaszkodva a állam, vagyis az általános népi gazdasági rendszerre, a pénztöke függetlenül fejlődjék és mentesüljön a különböző kapitalista és nagybirtokos csoportok befolyásától is. Ilyen módon a szövetkezeti rendszer jelentős mértékben hozzájárulhat egy haladó szociális fejlődéshez és a dolgozó tömegek jólétének fokozásához. Ez áll különösen a földműves szövetkezetekre.

Emellett országunkban továbbra is fenáll a magánkapitalista gazdasági szektor, amely gazdasági életünk jelentős részét képviseli. A népállam ugyan ezt a szektort is ellenőrzi és bekapcsolja, a lehetőség határai között, az általános gazdasági tervbe, azonban mégis saját normális keretei között fejlődik. Téves volna az a feltevés, hogy ezeket a gazdasági szektorokat kínai falak választják el egymástól. A valóságban ezek nemzetgazdaságunk fejlődésének három fő aikiát képviselik és rányomják bélyegüket népköztársaságunk gazdasági és társadalmi rendszerének egész fejlődésére. Az csak természetes, hogy ilyen rendszerből számos ellentét származik és a reakciós erők a gazdaságban továbbra is megkísérlik, hogy gyengítsék a népköztársaság gazdasági pozícióját és aláássák magát a népuralmat is. Ne higgyük tehát azt, hogy mi már békés és biztos révbe értünk, ahol többé nem érhetnek el bennünket a társadalmi ellentétek viharos és veszedelmes hullámai.

3. A harmadik nagy változás Jugoszláviában a népek egymás közötti viszonya az országban. A nagyszerb kiikk egyeduralmi rendszere letűnt. Ez a rendszer a horvát, szlovén és Jugoszlávia egyéb népeinek reakciós és népellenes csúcsaira támaszkodott. A Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság népeink önkéntes egyesüléséből született meg önkéntes elhatározásból és az egyenjogúság elvei alapján. Népeink ezt az egyesülést vérükkel írták alá és az önkéntes elhatározás és az egyenjogúság civét gyakorlatban úgy valósították meg, hogy kiépítették nemzeti föderális egységeket, valamint együttes föderatív közösségüket. Ezekkel megteremtették az előfeltételeket a nemzetiségi kérdések feldszámolásához, amely problémák a régi Jugoszláviát megingatták és aláásták.

Kardely szerint ez a három főpontja a népállamunkban bekövetkező változásnak s ebből következnek mindazok a változások, amelyek már bekövetkeztek, vagy fejlődésünk során elkövetkeznek.

Mint az alkotmánytervezet mondja, a »nép a maga hatalmát az általa állami hatóságként szabadon választott szervek, népbizottságok útján érvényesíti» s ezek az alapszervek valójában az összetevői az egész államhatalomnak. Az alkotmánytervezet nem egy szakasza ezeknek a munkálából nőtt ki igazolva, hogy amint az állam népi jellegű, úgy az alkotmány is népi eredetű. Ezt az alkotmányt nem a király s nem a dolgozók fölött élősködő politikai kiikkék aindékozták vagy helyesebben erőszakolták a népre, hanem maga a nép készítette önmagának. Így az alkotmány nem a professorok, jogtudósok és pénzhalászó ügyvédek dolga, hanem a népé. Ezért is adult meg országszerte az alkotmányvita falvakban, városokban és a dolgozó népnek alkalma nyílt, hogy megismerje az alkotmánytervezetet, hozzájárjon, megvívassa annak legfontosabb szakaszait és kifejezésre juttassa az észrevételeket, amelyek az alkotmánytervezet hallatára támadtak bennük. Szovjetországról után a

középeurópai népek történetében ez volt az első alkalom, hogy a nép hozzáférhetett az alkotmányhoz, megvitathatta azt s ilymódon önmaga is megfogalmazhatta államának és társadalmának rendjét.

Az alkotmányviták gazdag anyagoj termeltek: az alkotmánytervezet ismeretése, boncolgatása és magyarázata kifejezésre juttatta azt a tényt, hogy a dolgozó nép minden erejével törekszik demokratikus jogainak megismerésére. Gyári munkások, zsellérek, kisparasztkok hozzászólásai az egyre erősödő politikai öntudarról adott hírt s éppen ezekből a híradásokból tudjuk, hogy népünk valóban megismerte az alkotmánytervezetet.

Az értékes konferenciáknak szinte fölmérhetetlen eredménye az, hogy az alkotmány nemcsak papíron él, hanem benne él a széles néptömegek tudatában, s ezzel nemcsak szavakban, hanem tettekben is megvalósul.

◆◆◆◆◆

VILAGSZEMLE

Irta: Steinfeld Sándor

„A nagy hármas külügyminisztereinek moszkvai tárgyalása új fordulat a nemzetközi viszonyok fejlődésének történetében és egy új korszak kezdetét jelenti.”
(Pravda)

A reakció pillanatnyilag takarodót ívutatott — állapítottuk meg utóljára. A bekövetkezett események igazolták szavainkat. Nem atómbombákkal megrakott óriás bombázók röpültek Moszkva és Beograd fölé, hogy szétzúzzák, a földdel egyenlővé tegyék a népi szabadság e két jelképét, ahogyan azt óhajtették, hirdették, suttogták »úton-útfélen« püspökök és bankárok, nagytőkések és földbirtokosok és összes ügynökeik a hullarablásból élő feketebörzések. Úgy esett meg minden, ahogyan elvártuk. Moszkvába elrepültek a külügyminiszterek — nemcsak, hogy egy formai, esedékes összejövetelt tartsanak, — hanem, hogy folytassák a potsdami értekezlet határozatainak valóraváltását. Amit Londonban nem sikerült nyélbeütniük. Elröpültek az éter hullámain és diplomáciai okiratok formájában a Jugoszáv Szövetségi Népköztársaság elismerési nyilatkozatát. A reakció méregkeverő konyhája pillanatnyilag egyre inkább a fekete internacionálé felé, a Vatikán felé orientálódik. Honnan ez a »fordulat«?

Ami Londonban és London után nem sikerült: az a Szovjet és vele a szabadságszerető népek megfélemlítése volt. Mert egy pillanatig sem szabad, hogy félvezessen minket a hirtelennek látszó engedékenység az angolszások oldaláról. Nem a magasabb emberi szempontok — mert ezt kürtölik — birták a Wall Streetet arra, hogy belemenyjen az atomenergia nemzetközi ellenőrzésébe és fölhasználásába. A dolog sokkal egyszerűbb. Az urak rájöttek, hogy az atomenergia immáron nemcsak az ő féltett titkuk, hogy azzal más is rendelkezik. Így a reakció víg arcot vágva a részére keserű pilulához belement abba, hogy Moszkvában aláírják mindazon egyezményeket, melyekre vonatkozólag Londonban már megállapodás történt. Másrészt a fenyegető gazdasági válság egyre növekvő áruyéka mellett nem lenne egyszerű lemondani a profittal kecsesgató orosz megrendelésokról. Mert hát ez a tétel is szerepet játszott a nagytöke számításában, a reakció nemzetközi hívei egy csalódással gazdagabbak lettek, míg a világ dolgozóinak a Szovjetunió erejébe vetett hite és bizalma megerősödött. Mert a legelszántabb és a népek szabadságát gyűlölő és az attól rettegő reakciók az elkövetkezendő gazdasági válság elől szívesen menekültek volna beie esetleg egy újabb háborúba. A dolgozók megegyeztet tapasztalták, hogy a békét a Szovjetunió népe és munkája tudománya és üzemei, határtalan gazdagsága és ereje őrizte meg számukra. Bebizonyosodott, hogy a Szovjetunió megingathatatlan nyugalma a londoni eredménytelenség után, nem a gyöngye-papírra és adott szóra való költő: hivatkozása volt, nemcsak üres fölhívás a világ lelkiismeretéhez, kiáltó szó a pusztában, vadállatokhoz és fenevadakhoz intézett emberi nyelv, hanem való erejének és lehetőségeinek teljes